

לך אימתי הוּו. ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. כלומר, באותו היום ממש היו בהם כל התולדות שנתהוו מן השמים ומן הארץ, דכתיב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים.

אלהים ארץ ושמים. כלומר, באותו היום ממש היו בהם כל התולדות שנתהוו מן השמים ומן הארץ, דכתיב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים.

רבי ייסא אמר, והא כתיב זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם. אם כן, באותו היום ממש היו כל התולדות.

רבי ייסא אמר, והרי כתוב (שם ה) זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם. אם כן, באותו היום ממש היו כל התולדות.

אמר רבי ברכיה, כף הוא, באותו היום נתהוו! שהראהו הקדוש ברוך הוא באותו היום כל תולדותיו והעבירם לפניו הנשמות בדמיותיהם, והיה אומר: זה פלוני וזה פלוני, וזה חכם הדור, וזה דנין הדור, וכן כל הדורות ומנהיגיהן.

אמר רבי ברכיה, כף הוא, באותו היום נתהוו! שהראהו הקדוש ברוך הוא באותו היום כל תולדותיו והעבירם לפניו הנשמות בדמיותיהם, והיה אומר: זה פלוני וזה פלוני, וזה חכם הדור, וזה דנין הדור, וכן כל הדורות ומנהיגיהן.

ר' יצחק בשם ר' חייא אמר, מה כתיב למעלה מן הענין. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. לאחר שאמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו את כל אשר עשה. את כל לרבות ענין המלאכים, שהם טוב מאד. ובכל הנבראים לא נאמר אלא כי טוב בלבד, ובכאן פי טוב מאד. מלמד שהמלאכים נבראו ונאמר עליהם פי טוב מאד.

רבי יצחק בשם ר' חייא אמר, מה כתיב למעלה מן הענין? (שם ט) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. לאחר שאמר (שם א, לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, מהו את כל אשר עשה? את כל - לרבות ענין המלאכים שהם טוב מאד. ובכל הנבראים לא נאמר אלא כי טוב בלבד, ובכאן פי טוב מאד, מלמד שהמלאכים נבראו, ונאמר עליהם פי טוב מאד.

ואמר רבי יצחק למה עוד הוסיף קרא ואמר ויכלו. אמר רבי ברכיה, לשון פסוק הוא. וכל צבאם בכלל, הם המלאכים הנקראים צבא השמים. הדין הוא דכתיב, (מ"א יב ט) וכל צבא השמים עומד עליו. וכשגמר המלאכה, נכספה וכלתה לכל רואיה.

ואמר רבי יצחק, למה עוד הוסיף הכתוב ואמר ויכלו? אמר רבי ברכיה, לשון פסוק הוא, וכל צבאם בכלל, הם המלאכים הנקראים צבא השמים. זהו שכתוב וכל צבא השמים עומד עליו. וכשגמר המלאכה, נכספה וכלתה לכל רואיה.

אמר רבי נחמן, ויכלו: פלו ממעשה, פלו ממחשבה. ועשה הקדוש ברוך הוא ליום השבת דגמת עולם הבא. שעתיד הקדוש ברוך הוא לשבות בשביעי, מאי בשביעי. באלף השביעי.

אמר רבי נחמן, ויכלו - פלו ממעשה, פלו ממחשבה, ועשה הקדוש ברוך הוא ליום השבת דגמת עולם הבא, שעתיד הקדוש ברוך הוא לשבות בשביעי. מה זה בשביעי? באלף השביעי.

ואמר רב נחמן, נפש יתירה נתוספת באדם

ואמר רב נחמן, נפש יתירה נתוספת באדם

ביום השבת. (דף כב ע"א) אמר ליה רבי, מאי נפש יתירה זו, אמר ליה, רוח הקדש ששורה עליו, ומכתיר לאדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו רוח, שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבא. ועל פן חייב אדם לכבד את יום השבת, על האי אושפיזא קדישא דשרינא עמיה.

ואמר רבי נחמן, רוחא דא איך אתקרי. מכוּבד אתקרי. וקדוש אתקרי. הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח י) וקראת לשבת עונג כמשמעו, לקדוש ה' מכוּבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכוּבד.

אמר רבי יצחק, כשסימו המלאכות כלם, ברכם הקדוש ברוך הוא והכינים בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא יכנתו מאותו הענין שעשאהו, ושכל אחד יוציא תולדתו, הראוי לו, מכאן ולעולם. הדא הוא דכתיב, אשר ברא אלהים לעשות. מאי לעשות. להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, פיון שנוכנס שבת, כל הדברים שנובראו במעשה בראשית, שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. דתנינן, אותן האומנין שהיו מוציאין תולדותם בכל יום ויום, שקטו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

הדא הוא דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, ר' יצחק אמר, בה"א בראם. ר' יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלימותם.

נתוספת באדם ביום השבת. אמר לו, רבי, מהי הנפש היתרה הזו? אמר לו, רוח הקדש ששורה עליו ומכתירה את האדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו הרוח שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבא, ועל פן חייב האדם לכבד את יום השבת, על האורח הקדוש הנה ששורה עמו.

ואמר רבי נחמן, הרוח הזו איך נקראת? נקראת מכוּבד, נקראת קדוש. זהו שפתוב (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג, כמשמעו. לקדוש ה' מכוּבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכוּבד.

אמר רבי יצחק, כשסימו המלאכות כלם, ברכם הקדוש ברוך הוא והכינים בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא יכנתו מאותו הענין שעשאהו, ושכל אחד יוציא תולדתו הראוי לו מכאן ולעולם. זהו שפתוב (בראשית ב) אשר ברא אלהים לעשות. מה זה לעשות? להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, פיון שנוכנס שבת, כל הדברים שנובראו במעשה בראשית שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. ששנינו, אותם האמנים שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שבתו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

זהו שפתוב (שם) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, רבי יצחק אמר בה"א בראם. רבי יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלימותם.

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָם, אֲלֵא בְּאַבְרָהָם. שְׁקַבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאֵלְמָלֵא אַבְרָהָם, שְׁקַבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר, (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חִקַּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי.

וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, דְּהָא תַּנּוּן כְּתִיב, (תהלים קד יח) הָרִים הַגְּבוּהִים לִיעֲלִים סְלַעִים מַחְסֵה לְשַׁפְּנִים. אִם הָרִים הַגְּבוּהִים נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם לִיעֲלִים, וְהַסְּלַעִים לֹא נִבְרְאוּ אֲלֵא לְשַׁפְּנִים, אֵל תִּתְמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם, שְׁקִיִּים כָּל הַתּוֹרָה, וְכָל מָה שֶׁנֶּצְטַטְוּוּהָ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּה' בְּרָאָם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות כג כא) כִּי שָׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים, זוּלָתִי בְּאַלֶּהָ, דְּכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסָדִים וְכֹלִים, אֲלֵא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קִיִּימִים לְעוֹלָם, הַזְּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיית שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הִכִּינוּ לְדוֹרוֹת.

וְהָאֵנָּה, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוּל עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְנִיזוּנִין מֵהָהוּא זִינָא דְאַסְפַּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (ש"ש ד ו) עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֲלֵךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וּמָה בְּעוֹלָם

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָם, אֲלֵא בְּאַבְרָהָם, שְׁקַבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאֵלְמָלֵא אַבְרָהָם שְׁקַבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חִקַּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי.

וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, שֶׁהָרִי שִׁגְנוּ, כְּתוּב (תהלים קד) הָרִים הַגְּבוּהִים לִיעֲלִים סְלַעִים מַחְסֵה לְשַׁפְּנִים. אִם הָרִים הַגְּבוּהִים נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם לִיעֲלִים, וְהַסְּלַעִים לֹא נִבְרְאוּ אֲלֵא לְשַׁפְּנִים, אֵל תִּתְמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם, שְׁקִיִּים כָּל הַתּוֹרָה וְכָל מָה שֶׁנֶּצְטַטְוּוּהָ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּה' בְּרָאָם, זֶהוּ שְׁפָתוּב (שמות כג) כִּי שָׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים זוּלָתִי בְּאַלֶּהָ, שְׁפָתוּב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסָדִים וְכֹלִים, אֲלֵא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קִיִּימִים לְעוֹלָם הַזְּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִית שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הִכִּינוּ לְדוֹרוֹת.

וְהָאֵנָּה, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוּל עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, וְנִיזוּנִים מֵאוֹתוֹ הַזִּינּוּ שֶׁל הַמְּאִירָה הַמְּאִירָה. זֶהוּ שְׁפָתוּב (שיר ד) עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֲלֵךְ לִי אֵת הַר הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תִּתְמָה עַל